

műsoroknak az alcímei – amennyiben voltak –, szinte mind megváltoztak. Véletlen ismétlődés a fenti listában *Jegor Bulicsov...* című Gorkij-tévójáték, hiszen nem állandó műsor. Szintén érdekes még az *Objektív* és a *Törzsasztal* ismétlődése, minthogy ezek lényegében különböző műsorokat takartak 1985-ben, illetve 1995-ben.

Most pedig áttérhetünk a szűken vett címek vizsgálatára. 1985 novemberében 239, míg 1995 novemberében 332 ilyen találtunk. Ez a teljes címjegyzék 46,1%-a, illetve 50,8%-a. Ez azt jelenti, hogy a tíz év alatt észlelhetően lecsökkent főként a felcímek, kisebb részt az alcímek részaránya.

A címek típusai: 1. eseménynevek (ide tartoznak a társművészetek már létező műveinek címei azok televíziós műsorra tűzésükkor, hiszen ezek a televízió szempontjából események) – irodalmi művek (a korábbi filmcímeket is idesoroltam), zenei, sport, illetve egyéb (többnyire politikai); 2. a téma vagy a főszereplő megnevezése; 3. az előzőhöz közeli, de illokúciós aktust is magában foglaló címek; 4. a műsor, a téma vagy a főszereplő valamely tulajdonságát megnevező címek (ezek többnyire tágabb kört határoznak meg a műsor témájánál); 5. utalás a témára vagy a főszereplőre (többnyire metonimikus képek, megfejtésük általában lehetséges, ugyanakkor találékonyságot igényel), ezek lehetnek idézetek, eszközök stb.; 6. egyéb, a fenti kategóriákba nem sorolható címek. (Példák adásától itt most eltekintek, ugyanis az adattárban e kategóriáknak megfelelően sorjáznak a nevek.)

Jellemző a két időszakra a kategóriák előfordulási aránya:

1985			1995	
18	(7,5%)	1.a)	12	(3,6%)
20	(8,4%)	b)	10	(3,0%)
15	(6,3%)	c)	10	(3,0%)
5	(2,1%)	d)	6	(1,8%)
91	(38,1%)	2.	106	(1,9%)
4	(1,7%)	3.	5	(1,5%)
19	(7,9%)	4.	40	(12,0%)
17	(7,1%)	5.	51	(15,4%)
50	(20,9%)	6.	92	(27,7%)

A változások főbb nyomvonalai: az irodalmi, zenei és sporteredetű átvett címek háttérbe szorulása, a témacímek enyhe csökkenése, a tulajdonság-megnevező és egyedi jellegű címek számának emelkedése, az utaló jellegű, metonimikus címek drasztikus növekedése. Ezek háttérében két jelenség húzódhat meg: egyrészt a televízió „népművelő” funkciójának a háttérbe szorulása, ezzel párhuzamosan a társművészetektől való függetlenedése, másrészt pedig egy önálló televíziós metonímia- és szimbólumrendszer kialakulása, mely a rejtélyesebb címek megfejtését lehetővé teszi.

Ha megnézzük, mely fő tömorfémák fordulnak elő legtöbbször a két időszakban, következtetésünket egyértelműen kultúrpolitikai okokra vezethetjük vissza: 1985.: *mű* (8) [többnyire a műsor szóban], *világ* (6), *kép, nemz* [nemzet], *sor, szó, zene, zongora* (5); 1995.: *kép, zene* (11), *ad, nap, tele, világ* (8), *kör, magyar* (7), *magazin* (6), *hír, idő, mű, nagy, ország* (5). Egyrészt ez utóbbi lista sokkal színesebb (nyitás), másrészt más fő értékeket tükröz – a rendszerváltás hű lenyomata.

Fontos változás még a szójátékos címek számának jelentős mérvű növekedése, továbbá a címekben használt idegen elemek számának emelkedése is. A *tele*, illetve *tévé* elemek mindkét korszakban elég jelentősen reprezentáltak – ami a tévé önnépszerűsítésének fontos eszköze.

A címek legfontosabb funkciója a retorika szerint a figyelemfelkeltés – ezt a tévés címadás egyre inkább figyelembe veszi egy szójátékokban és képrendszerében gazdagodó, némiképp belterjes nyelvvel.

Adattár

1985. 11.

Vassza Zselezova

1.a)

1.b)

A bajusz
A farkas szempillái
A kisfiú meg az oroszlánok
Árgyilus és Tündér Ilona
Buci királyfi megpróbáltatik
Csongor és Tünde
Holt lelkek
Hugo von Hoffmannstahl: Akárki
Jegor Bulicsov és a többiek
Macskajáték
Mese az aranyfejszéről
Omar Khájjam: Négysorosok
Pacsirta
Rest Miska
Scserebakov: Nem bánok semmit
sem!
Szép Ernő: Lila ákác
Szindbád
Tündér Lala

Beethoven: Asz-dúr szonáta
Beethoven: IX. szimfónia
Énekel: Peter Dvorsky
Erkel: Ünnepi nyitány
Gálakonzert dr. Sipos Jenő 75.
Születésnapjára
Haydn: C-dúr szimfónia
Helen Schneider Budapesten
Himnusz
Kocsis Zoltán és Rados Ferenc
zongoraestje
Kodály: Gömöri dal, Mátrai képek
Kodály: Liszt Ferenchez
Leo Fall: Pompadour
Liszt: A-dúr zongoraverseny
Liszt: B-A-C-H prelúdium és fuga
Liszt: Esz-dúr zongoraverseny
Molière: Az úrhatnám polgár
Mozart: g-moll vonósötös

Részletek Erkel Ferenc Hunyadi
László és Névtelen hősök című
operájából

Rossiniana

Szokolay Balázs zongorázik

1.c)

BVSC–Spandau 04

Duhla Praha–Tatabányai Bányász

HungarHotels nemzetközi

táncverseny

Legia Warszawa–Videoton

Mexikó '86

Nemzetközi műkorcsolyázó

gálaműsor

Pécsi MSC–Vasas

Rába ETO–RTV Basel

Ritmikus sportgimnasztika

Sakk-matt

Sopiana Kupa

Steaua Bucuresti–Bp. Honvéd

Tatabányai Bányász–Duhla Praha

Tornász világbajnokság

Vasas–BVSC

1.d)

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi

Köztársaság nemzeti ünnepén

A Laoszi Népi Demokratikus

Köztársaság nemzeti ünnepén

A nagy októberi szocialista

forradalom évfordulójára

Kapcsoljuk az Operaházat

Kapcsoljuk Moszkvát!

2.

A Biblia világa

Agrárvilág

A gyermek, mint utas

A hét műtárgya

A Kis-Balaton

A közönségszolgálat tájékoztatója

A meghívott halál

A nemzet könyvtára

Angol nyelv

A Ngu Hau heggy

A nyelv világa

Aprók tánca

Áruházak ajánlata

A Tv Galériája

A Tv Zenei Klubja

Autó-motorsport

Az iskolateremtő Noszkay Aurél

professzor

Az ókori Hellász

A zongoránál Fényes Szabolcs

Balettalbum

Ballett-tükör

Baranyai horgászvizek

Bevezető

Borsos Miklós művei

Dong Nai kerámia

Ecranul Nostru

Egészségünkért

Elmebajnokság

Építők kérték...

F-eltalált tárgyak

Fiatalok pályaközelben

Francia nyelv

Három nap tévéműsora

Hírek

Híres magyar könyvtárak

Hírháttér

Ifjúsági centrum

Iskolatévé

Jogi esetek

Johann Sebastian Bach

József Attila kortársai
 Képek a világgazdaságból
 Képiúság
 Kézilabda 1x1
 Koszó bácsi milliói
 Körzeti adások
 Kukori és Kotkoda
 Látogatóban
 MAFILM-magazin
 Magellán
 Magyar népmesék
 Marci és a kapitány
 „Meghívó”
 Mi és a számítógép
 Mükénéi monarchiák
 Műsorainkat ajánljuk
 Műsorismertetés
 Műteremben
 Nánási László-portré
 Naša Obrazovka
 Naš Ekran
 Német nyelv
 Nótaszó
 Olvassatok mindennap!
 Öt nap háború nélkül
 Ötven éve énekel Szalay László
 Pályaelhagyók
 Pedagógusok fóruma
 Péntek esti randevú
 Portré – háttérben virágokkal
 Régi órák
 Reklám
 Sportmúzeum
 Suomi – film – jegyzetek
 Századunk
 Színházról néhány percben
 Szociális otthonok, 1985.
 Szól a nóta
 Szó, zene, kép
 Tájak, városok, emberek

Telesport
 Tévétorna
 Tízen túliak társasága
 Tv-híradó
 Unser Bildschirm
 Utahi utak
 Ünnepi köszöntő
 Vendégünk volt a Musica Humana
 együttes
 Versek zenéről
 Vers – mindenkinek
 Vietnam ősi földje

3.

Képmagnósok, figyelem!
 Miből élünk?
 Mi legyek?
 Utazz velünk Magyarországon!

4.

A betűk szerlmese
 A bolygó muzsikás
 „A magyar lantos”
 A tengerszülte ország
 Az énekmester
 Boldogok szigete
 Életem szigetei
 Még megmenthető!
 Panoráma
 Parabola
 Sorstársak
 Szemtől szemben
 Természetbarát
 Tiszta égbolt
 Unokáink is látni fogják...
 Útravaló
 Zene-bona
 Zenebutik

Zsebtévé

5.

Adni érdemes...
Ah, Amerika!
A 28-as csapó
Anyám tanította
Balettcipő
Békestratégia
Családi kör
Csali
Csíz...
Diagnózis
Egy hang és néhány maszk
„Én táncolnék veled...”
„Illúzió a szerelem”
Kék fény
Kockázat
Színözön
Törzsasztal

6.

Ablak
A Hét
A madarak már visszatértek
A nevem:
Az írnok alászáll az alvilágba
„Búcsú a fegyverektől”, azaz...
Budapest–Wien
Cimbora
Cimboraság
Delta
Édenkert
Égrenyíló ablak
Egy szó, mint száz!
Erkel
Felkínálok
Genius foci

Gondolkodó
Hagyományok és kérdőjelek
Hatvanhat
Idesüss!
Kalendárium
Kamera
Kapcsoltam...
Kicsi a Bors...
Kőbe vésve
Kuckó
Legyen szerencsénk!
Majd belejössz, Pistám
Mindent egy helyen!
Mini-Stúrió '85
Mitiők
Mutató
Nemcsak Nőknek!
Nem hadijelentés
Nézze meg az ember!
Objektív
Perpetuum mobile
Postafiók 250.
Pulzus
Stúdió '85
Szabadpolc
Szél fuvatlan nem indul
Szép Szó
Telefere
Teleráma
Tv-tükör
Új Reflektor Magazin
Útjelzők
Vár állott...
„...volt egyszer egy ember”

1995. 11.

1.a)

A Danaida

A fáklya

A kínai

Arthur Miller: Az ügynök halála

Bárány Tamás: Asszonyok mesélik

Benedek Katalin: A vendég

Dorottya

Körhinta

Puskin utolsó napjai

Sean O'Casey: A kezdet vége

Talpalatnyi föld

1.b)

Bartók Béla és a Budapesti

Filharmóniai Társaság

D. Gabrieli: D-dúr szonáta

Humorista kerestetik

HVS különkiadás

Időjárás

„Így szól az Úr!”

Információk

Informatika

I. S.

Iskolák a láthatáron

Ízes ételek

Jani házhoz megy

Játékos bestiárium A-tól Z-ig

Jegor Bulicsov és a többiek

Jertek, imádjuk Krisztust!

Jó éjt, királyfi!

Jó reggelt adj, Istenem!

Juli-suli

Kalácsa Folkfesztivál

Kovács Kati a Budai Parkszínpadon

Lehár: A víg özvegy

„Mindig kell egy barát”

Oratórium-est

Pintér Györgyi nótafelvételeiből

Tolcsnay László dalai

Világstárok az Operában

1.c)

Csepel-SC-MTK

FTC-Grasshoppers

FTC-Kispest HFC

FTC-Real Madrid

Labdarúgó-kupanap

Magyarország-Izland

Magyarország-Macedónia

Országos cslegáncsbajnokság

UTE-Vasas C. Vigadó

UTE-Vasas SC

1.d)

Cinéma du Réel

Horn Gyula miniszterelnök

televíziós sajtókonferenciája

Közvetítés a Parlament üléséről

Oscar Junior

Tégy a gyűlölet ellen – zenével

TS Nagymarás

2.

A film és...

Agyunk titkai élőben

A képzőművészet ma

A magyar irodalom képes története

A Nap

Arborétumok, gyűjteményes kertek

Autó 2

A világ nagy futballklubjai

Az Európai Utas Münchenben

Azok a csodálatos állatok

BACI-LESen a Lifeboyjal

Balaton

Beszélgetés az alkotókkal

Csodálatos Föld

Csokonai élet-játék

Deutschlandspiegel
Európai üzleti asszisztens
Ezredforduló
Ezredvégi beszélgetések
Fábri Zoltán
Família Kft.
Félix
Filmajánló
Flóra néni
Focilesen
Gazdaképző
Gazdasági ábécé
Gazdatévé
Gazdit keresünk
Góóól...
Görögünnep
Gyorssegély
Hamburgar – szürkemarhaból?
(H)arcképek
Harcművészetek
Háros
Hetven éves a Magyar Rádió
Hidak
Híradó
Hírek
Katolikus krónika
Képűjság
Kicsi és Nagy
Kis esti zene
Kisváros
Klip-mix
Korkép
Kormányőrök
Kölyök
Kölyökidő
Kölyökidő-délelőtt
Könyvvilág
Környezetünk hírei
Körzeti híradók
Körzeti magazinok

Lepkehálós expedíció
Magyarország ma
Magyar tudományos Afrika
expedíció
Mesélő cégtáblák
Meteorológia
Michael és Randy
Mint (a) NAT
Mit ér az ember, ha vidéki?
Mizujs a Lurkó-kupa körül?
Mozivarázs
Műsorajánlat
Műsorismertetés
Naprakész gondolatok a
tudományról
Negyven perc Arthur Millerrel
Nemzetiségi magazinok
Néprajzi értékeink
Népszerű dallamok
Népzenei magazin
Népzenei összeállítás
Nyitott stúdió
Olimpiai arcképcsarnok
Öt perc próza
Öveges József-portré
Parlamenti napló
PC-abc
Real Madrid
Reklám
Sajtóklub
Sportműsor
Süni és barátai
Szépteremtő Páll család
Szolidaritásból a börtönbe
Szombat déli arckép
Szüreti mulatság Hévízen
Teleautó
Telebingó
Telesport
Teleszák

Telis-telivideo '95
Tenderbontás
TOP-40
Történelmi lecke 1956.
Űrgammák
Üzlet
Válszolunk...
Vallásosság a XX. században
Városok gyerekszemmel
Vasárnapi vers
Welcome to Hungary!
Zene, zene, zene
Zsuzsa

3.

Akarsz-e bohóc lenni?
Gyerünk a moziba be!
Miért pont Bartók?
Nevetni kell, ennyi az egész...
Olvassuk újra!

4.

A férfi, aki tetszik nekünk...
A hegy kapujában
A karmester felénk fordul
Akinék ablaka van a világra
Akit a vihar felkapott
„Aki tegezi a századelőt...”
A múltnak kútja
A peregrinus
Bestseller
Brit posta
Civil kurázsi
Csendes forradalmár
Csillebérci örökmozgó
Egy utolsó mohikán
Gubancok
Határtól határig

Hazanéző
Hogy is van ez?
Képhiba
Képjáték
Kérdezz! Felelek
Kriminális
Leg... leg... leg...
Lírai rekviem
Magyarországról jövök – kamerával
Márkás históriák
Nagy idők TANÚja
Napjaink
Őn dönt
Panoráma
Parabola
Paraszt rondó
Rajmán innen, Dunán túl...
Segítőtárs
Segítség!
Sorstársak
Szókimondó
Zenebutik – Zenehíd
Zenelánc
Zene-óra

5.

A Biblia kincsiből vegyél!
Advent
„Aki egyszer a szemedbe nézett...”
A kölcsönkapott Föld
Alpok–Duna–Adria
A pénz beszél
Attól én még férfi vagyok...
A tudás a legjobb befektetés
„...Az én váram”
Az utódok reménysége
Csellengők
Éjjeli menedék
Életjel

„Engedjétek hozzám!...”

Évgyűrűk

Fűben-fában

hANGOLka

Három kívánság

Hattyúk tava

Helló, világ!

Hitel, Világ, Stádium

Kefelevonat

Kékpercek

„Kérdezd az időseket, hogy mondják
el...”

Kerengő

Kézirat

Kormányváró

Laptár

Lyukasóra

Múlt-kor

Múzsa

Natura magazin

„Őrizz és emlékezz...”

Örömhír

Picasso-K kalandjai

Próbafevétel

Repeta

Szerencsekerék

Szócső

Telepakk

Tévémagiszter

Törzsasztal

Ujjé, a Ligetben

Úton

Vastaps

Virágok és harangok

Vitéz László vándorútján

Vivente e moriante

Vízöntő

Zenéről – „papucsban”

Zöld béka

6.

Ablak

A Hét

Álljunk meg egy szóra!

Álom és valóság

A lyoni omnibusz

Amőba

Apropó

Aréna

A siker kapujában

Átfogó

Az aranyhármas

Az éjszaka

Cimbora

Csak egy telefon

„Csipisüti”

Csiribá

Csízó

Csúzli

Delta

Desszert

Dimenzió

Drehscheibe Europa

Édesanyám, lelkem

Égbőlpottyant délelőtti

Égbőlpottyant mesék

Egy nap...

Eső helyett...

Eszterlanc

Euroclick

Ez van, Azarel

Felkínálom

Háló

Hangtárs

7színvilág

Hol-mi?

Kalandra, dry!

Kalendárium 1995

Kánon

Kisvilág
Kok-tél
Körkép
Körző
Kuckó
Labirintus
Látványtár-ház
Lehetetlen?
Leporelló
Marionett
Médiamix
Megáll az ész!
Micimackó-klub
Mindent vagy semmit!
Mi történt...
Most
Musicbox
Nagy (Golda és Róza)
Nap-kele
Nézőpont
Nytított száj
Objektív
Ó-Európa
Ombudsnő – Nőmagazin
Orgonavirág...
Palackposta
Reflex

RÉS
„Sólyomének”
Spiritusz
Stúdió '95
Szieszta
Szomszédok
Szó van róla
Szőnyegbe csavarva
Sztáro(c)k
Szülőföldjeim
Tanúságtevők
Téka
Testközelben
15 perc
Tízórai
Töltsön velem egy órát!
Tranzit
TS – Sportvarázs
Uborka
Új Reflektor Magazin
Unokáink is látni fogják
Útmutató
Ütköző
Valahol Oroszországban
Vastyúk is talál szeget
Videák
„Visszaemlékezés”

MÁRTONFI ATTILA

Intézménynevek az 1950-es években

Az intézménynevekkel foglalkozó szakirodalom (J. SOLTÉSZ KATALIN, A tulajdonnév funkciója és jelentése. Bp., 1979.; Az egyéb tulajdonnévfajták kutatásának helyzete és feladatai. MNYTK. 160: 219; BACHÁT LÁSZLÓ, Az intézménynevek jelentéstani problémái. NytudÉrt. 83: 51) alapján véve a